

דף מקורות לשיעור – הבוטח בה' חסד יסובבנהו

- א. שמות טז, יח – וַיִּמְדוּ בְעֵמֶר וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֶּרְבֵּה וְהַמִּמְעִיט לֹא הִחְסִיר...**
- ב. נדה ע"ב – מה יעשה אדם ויתעשר? אמר להן: ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה. אמרו לו: הרבה עשו כן ולא הועילו, אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר 'לי הכסף ולי הזהב' (חגי ב, ח).**
- ג. שו"ע או"ח הלכות הנהגת אדם בבקר, סי' א – טוב לומר פ' העקדה¹ (י) ופ' המן ועשרת הדברות ופ' עולה (ויקרא א, א - ז) ומנחה (ויקרא ב, א - יג) ושלמים (ויקרא ג, א - יז) וחטאת (ויקרא ד, א) ואשם. הגה: ודוקא ביחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום, אבל אסור לאומרם בציבור. (תשובת הרשב"א סי' קפ"ד).**
- ד. משנה ברורה סימן א ס"ק יג**
- פרשת העקידה - קודם פרשת הקרבנות. ויכול לומר פרשת העקידה ופרשת המן אפילו בשבת. ואין די באמירה [כח] אלא שיתבונן מה שהוא אומר ויכיר נפלאות ד' וכן מה שאמרו בגמרא כל האומר תהלה לדוד ג' פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב ג"כ באופן זה. וטעם לאמירת כ"ז [כט] כי פרשת עקידה כדי לזכור זכות אבות בכל יום וגם כדי להכניע יצרו כמו שמסר יצחק נפשו ופרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית וכדכתיב המרבה לא העדיף והממעט לא החסיר להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה ואיתא בירושלמי ברכות כל האומר פרשת המן מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו ועשרת הדברות כדי שיזכור בכל יום מעמד הר סיני ויתחזק אמונתו בה' ופרשת הקרבנות דאמרינן במנחות זאת תורת החטאת כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת וכו':**
- ה. נועם אלימלך פרשת בהר עמ' קלא**
- וכי תאמרו מה נאכל בשנה וכו' וצויתי את ברכתי לכם וכו' * בשם אחי החסיד המפורס' ויש לדקדק היות שהתור' יצאתה בכאן מדרכה שדרך הקרי' לכתוב איזה יתור לשון בפסוק אפי' אות א' ועי"ז מתורץ כמה קושיות אבל הקושי' לא נכתב בעצמה בתורה * וכאן נכתב הקושי' בתורה וטוב היה שלא לומד כ"א וצויתי את ברכתי וממילא לא יקשה שום אדם לומד מה נאכל * ונרא' שהשי"ת ב"ה כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות מושכי' שפע לצרכי ב"א ודרך השפע שלא להפסיק בלל אלא כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא ב"ה המשגיח אמיתי הזן ומפרנס בריוח בלי הפסק כלל אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר פגם חלילי' בעולמות עליונים ומתישין כח פמליא של מעלה ר"ל ואז נפסק השפע חלילה וצריך השי"ת ב"ה לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה * וזה הוא וכי תאמרו וכו' שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהי' שלם בבטחונו על אלהיו ולא יאמר כלל מה יאכל כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל הוא עושה פגם חלילה בהשפע ואטרחו כלפי שמי' לצוות מחדש * וכי תאמרו פי' כאשר תאמרו כך ואז תטריחו אותי וצויתי וכו' אלא לא תתנהגו כך ותבטחו בה' בכל לבבכם ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה *
- ו. ספורנו ויקרא פרק כה**
- (פסוק י"ט) ואכלתם לשובע.** שיהיו הפירות רבי המזון כענין שהיה בעומר שהיה מספיק לגדול כמו לקטן כאמרם ז"ל אוכל קמעא ומתברך במעיו (תו"כ לבחוקותי כו, ה) ויספיקו פירות הששית גם לשיביעית:
- וישבתם לבטח עליה.** ולא תשא חרפת רעב בגוים שלא תצטרכו ללכת בארצותם לקנות התבואה:
- (כ) וכי תאמרו מה נאכל.** וכאשר יסופק זה אצלכם ולא תבטחו שיהיה המעט מספיק באיכותו:
- (כא) ועשת את התבואה.** באופן שתשבע עין מראות ותראו שיספיק הכמות:

¹ בראשית כב, א - יט

ז. כתונת הפסים, פרשת שמיני

אילו היינו שלמים בבטחוננו בהקב"ה היינו זוכים אף בזמן הזה למן מן השמים, אמנם לא ידענו בדברים אלה איה מקום כבודם בדברי הרמב"ם, מ"מ מקור מקומם טהור בגודל כח הביטחון.

ח. כתר שם טוב

מי שיש לו מדת הבטחון בה' יתברך באמת, אפילו אם נגזר עליו ח"ו כמה גזירות רעות, אי אפשר למדת הדין לשלוט עליו, והוא בדוק ובאמת דבר זה מבואר בכתוב (תהלים קכ"א א') שיר המעלות הבוטחים בה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישב".

ט. חזון איש, אמונה ובטחון פרק ב'

וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנוהג שבעולם צפוי אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפהו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנו ושאינו מעצור לד' מלהושיעו ולהכין מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למוטב, ואשר שרש אמונתו מפיגה פחדתו ונותנת לו אמץ להאמין באפשרות ההצלה, ושאינו לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה, ענין זה יקראוהו מרח הבטחון. וממידת הבטחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מחשבתו צד היסורים ושיהי' לבו ער כי לא המקרה פגעו, שאין מקרה בעולם כלל רק הכל מאתו ית', וכמו שאמרו לולינס ופפוס [תענית י"ח ב'] ואנו נתחייבנו וכו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובים וכו', וכל זה ממדת הבטחון.

י. נפש החיים שער ג' פרק י"ב

ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שום רושם כלל. כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש. ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם. ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה. כן יספיק הוא יתב' בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל.

יא. שם עולם חלק ב' – קונטרס נפוצות ישראל – פרק ח'

ודע עוד, דמידת הבטחון אינה תלויה בזכויות שאפילו הוא אדם שאינו הגון אך שחיזק בטחונו בה', כח הבטחון מגין עליו ומתחסד עמו השם יתברך, כן כתב הגר"א [ודלא כח"ו"ה], ושמעתי שכן איתא במדרש על הפסוק רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו.

יב. אדרת אליהו – נביאים וכתובים (הגר"א), נחום פרק א' פסוק ז'

יש הבדל בין מעוז לחוסיו, כי מעוז אשר עוז לו בזכותו או בזכות אבותיו, וחוסיו בו שאינו תולה בזכות כלל, רק חוסה בשמו הגדול ומבורך לעולם, לכן למעוז טוב ה' ביום צרה, מרעה וצרה עצמה בורא לו טובתו תחילתו יסורים וסופו שלווה בכפליים, אבל לחוסיו בו עצמו ית' הוא יודע ומשגיח ומגין שלא יבוא עליהם צרה כלל, לכן לא הזכיר אצל חוסיו בו ביום צרה.

יג. ביאור הגר"א – משלי פרק י"ד פסוק ט"ז

וכסיל מתעבר ובוטח - אבל הכסיל עובר במקום שיש לטעות ובוטח בה' שלא יבא ליד רע והוא בממון הכסילים.

יד. חזון איש – אמונה ובטחון סוף פרק ב'

יש עוד ממדת הבטחון, כי על הבוטח שורה רוח קדש ומתלוה עמו רוח עוז המבשרו כי אמנם יעזרוהו ה', וכמו שאמר דוד המלך ע"ה: אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה" וגו', וזה ענין מתחלף לפי מעלת הבוטח ורב קדשו.

טו. רד"ק תהלים פרק קט"ז פסוק ו'

שומר פְּתָאִים ה', האל"ף נחה, והיו"ד נעה, בחירי"ק תחתיה. אמר: הפתי שאין יודע תחבולות לְהַנְצִל מצרתו, האל שומר, פְּשִׁמְשִׁים עליו בטחונו. וכן החכם לא יבטח בחכמתו ובתחבולותיו, כי לא יועילו לו אם לא ירצה האל.

טז. האמונה והבטחון להרמב"ן

עוד אמר בטח בה' ועשה טוב כלומר אעפ"י שאין בידך מעשים ותדע בעצמך שאתה רשע עכ"ז בטח בה' כי הוא בעל רחמים וירחם עליך.

יז. נפש החיים שער א' פרק ט'

ולכן בעת קריעת ים סוף. אמר הוא ית' למשה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. ר"ל דבדידהו תליא מלתא. שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלוך ונסוע אל הים סמוך לבם לא יירא. מעוצם בטחונם שודאי יקרע לפניהם. אז יגרמו עי"ז התעוררות למעלה שיעשה להם הנס ויקרע לפניהם.

יח. אור החיים שמות פרק י"ד

מה תצעק אלי, פירוש כי אין הדבר תלוי בידי, הגם שאני חפץ עשות נס, כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת, ואמר אליו **דבר אל בני ישראל** פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים, **דבר אל בני ישראל** ויתעצמו באמונה בכל לבם. **ויסעו** אל הים קודם שיחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים. **ואתה הרים את מטך** פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים. כי גדול הבטחון והאמונה הלו להכריעם לטובה.

יט. ספר העיקרים מאמר ד' פרק מ"ו

והבוטח בה' חסד יסובבנהו, כלומר: אף אם אינו ראוי מצד עצמו, מדרך הביטחון להמשיך חסד חנם על הבוטחים בהשם.